

מוסף

שבועי

יום ליום

פסחון ה'תשס"ב / 3 במאי 2012

פרדס של תורה

מהפכה בכפר

הגאון
העליון של
מספר על המה
המתחולל
העשויים היום
בכפר יונה
האיזמים

תולדות חייו ומעשיות
על רבה של פרדס כץ, הגה"צ
רבי יוסף עזרא זליכה זצ"ל
שהסתלק לבית עולמו,
לאחר שהזדכך בייסורים

הרב שזכה לקדש שם שמים במקומות שאחרים פחדו להגיע אליהם

הרב שהקים ישיבה חשוכה ומצליחה, אך בהוראת רבותיו הלך לרעות

נשמות במדבר הרוחני והפכו לנוה ומשכן לתורה ויראת אלוקים

הרב שדקדק בהלכה ביסודיות מעשית נדירה ומיוחדת במינה הרב

שעוּתד להיות 'פרופסור' והיה לדמות ענקים תורנית שנגנזה בעיצומה

של המהפכה בגוף שלא היה יכול לה לנפש הסוערת תולדות חייו

ומעשיות על רבה של פרדס כץ, הגה"צ רבי יוסף עזרא זליכה

וצ"ל, שהסתלק לבית עולמו, לאחר שהזדכן בייסורים

היטב, עוד מימי לימודו המשותף בישיבה, במשך כל השנים הללו הוא לא השתנה, אותה הרצינות ואותה יראת שמים ואותה התמדה".

בהיכלי תורת הסוד

לאחר נישואיו עם הרבנית שרה שחתי' (בשרשן פורים תשכ"ט) עבר לגור בתוך בני ברק, שם למד אצל הגר"ש בעדני שליט"א בכולל 'תורה וחיים', שם עלה ונתעלה בתורה ויראת שמים כאשר הוא מנצל כל רגע פנוי ללימוד. בשנת תשל"ד, כאשר נפתח סניף לכולל ד'בינו יוסף חיים' בשכונת התקופה למד שם ברציפות למן הבוקר ועד הערב. הא ניצל גם את הפסקת הצהריים - כאשר האברכים פשוו למנוחה, הוא לא נח אלא למד בחברותא עם הגאון המקובל רבי מורדכי בן שמעון צ"ל בחברותא בתורת הסוד. סופר כי לפעמים גם חזר על דברים מאה ואחת פעם כדי להבינם לעומקם ולקנותם על לוח לבו הטהור.

הראש"ל הגאון הגדול רבי אליהו בקשי דודון שליט"א סיפר בימי השבעה שלמד עמו באותה תקופה, "היה לו ראש ישר והתעליו מאוד בתורה בכותב".

בתוך השיחה עמם מגלים לי בני המשפחה סוד שהיה כמסוד עד עתה: באותה תקופה עמל הרב צ"ל לתרגם את ספר 'חוקי הגשים' של רבנו הבן איש חי, לצורך כך היה מתייעץ רבות עם רבי משה יחזקאל צ"ל בייקוס של דברים ועמל רבות על תרגום הספר, אולם לבסוף משטערד לו שהגרבי"צ מוצפי שליט"א הוציא את הספר הנ"ל, גזו את כל עמלו ולא הוציאו לאור.

בשנת תשל"ו הלך עם ידידו הגאון רבי אמנון סבאג שליט"א ללמוד בכולל במירון, היו לומדים שם מיום ראשון עד יום שישי ושבים לביתם רק לשבתות וחגים, ומדי יום ביומו היו לומדים עד לשעת שתיים בלילה.

לימים התבטא שאותה שנה הייתה שקולה כתשע שנים רגילות היות שלא היו לו טרדות הכית, וכן התבטא שאחרי שנת לימוד זאת הוא יכול לפתוח את הישיבה תפארת משה.

בשנת תשל"ו, בהיותו כבן כ"ח שנה בלבד, הקים ביתו עם רעה הגר"א סבאג שליט"א את ישיבת תפארת משה הקטנה ברחוב דבורה הנביאה בבני ברק, הוא שימש בה כמשגיח וכמגיד שיעור.

התלמידים חשו אליו קרבה מיוחדת במינה בראותם כיצד הוא דואג במסירות רבה לכל צרכיהם. לשם הממחשה סיפר אחד התלמידים שבעת שזנק

האב הודיעו עד עמקי נשמתו. בו ברגע הכריז האב: "מהיום אתם לא הולכים לבית הספר הזה". האב נותר איתן בדעתו זו גם בעת שקיבל איזמים ברורים ומפורשים מעריצי התקופה שפעלו ככל שביכולתם להעביר את העולים מארצות המזרח על רתם, הם הבחירו לאב כי התעקשותו תגרום לכך שיפסיד את 'הכרטיס האדום' - צעד שמשמעותו מחסור מוחשי באוכל ועבודה. למרות כל הלחצים והאיזמים התעקש האב על חינוך ילדיו, ובזכות כך זכה לבן שהאיר את העולם באור תורתו. בהמשך עברה המשפחה להתגורר בשכונת פרדס כץ שבבני ברק, שם המשיך הבן רבי יוסף לגדול

עם יבולחט"א מרן רבינו מאור ישראל שליט"א

בקומתו הרוחנית ובלמידת התורה. בצעירותו למד בשנה חמד והתחבב על המרא דאתרא דנחלת יהודה, הגם משה יחזקאל צ"ל (מרבני מקובלי בבל). הוא שימש כחזן ותוקע בבית הכנסת שם עוד בהיותו נער צעיר.

בשנות נעוריו, כאשר החליט ללכת לקנות חכמה ודעת בישיבה הגדולה 'שארית יוסף' שבבאר יעקב, שמעה זאת אמו שהייתה צדיקה אך תמימה, ואמרה לו: "אולי תלך להיות פרופסור? כך

תהיה אדם חשוב ומפורסם!" ענה לה הרב: "אימא! אל תדאגי, את תראי שבעוד עשרים שנה תלכי בפרדס כץ ותשאלו מי זה יוסף זליכה ולא יהיה אחר שלא ידע לומר לך..." ואכן בישיבה שקד הרב על תלמידיו וכבר אז ניכר עליו שנועד לגדולות. פחות מעשרים שנה לאחר מכן נתמנה לרבה של פרדס כץ בגיל שלושים וארבע בלבד ובני כל הרכונה העריצוהו עד למאור.

ביום שני השבוע, כשהגיע הראשון לציון הגרש"מ עמאר שליט"א לנחם את בני משפחת הרב צ"ל אשר למד עמו בישיבה גדולה, אמר: "הכרתי אותו

בני ברק התורנית התעטפה באבל כבד במוצאי חג השבועות. במוצאי היום שבו ניתנה התורה נגנוו ברגבי אדמתה של עיר התורה שכרי לוחות מהמסוארים ביותר שידע דודנו.

הגאון הגדול רבי יוסף זליכה צ"ל - רבה הנהיג של שכונת פרדס כץ, שהשפעתו התורנית והרוחנית פרצה גבולות והפכה את האזור כולו למקום איכותי, תורני, אשר בכל פינה ניתן למצוא בו בית כנסת פעיל ובכל רחוב מתקיימים כמה בתי מדרש מלאים בבני תורה המכירים ומקוירים את פעלו והשפעתו במשך שנים ארוכות.

גדולי תורה והוראה, חשובי הרבנים, הדיינים, רבני השכונות והמוני עמך ישראל ליוו את מיטת הרב צ"ל כשקולות בכי רמים נישאים בחלל האוויר, קולות של יתמות כבדה, מוחשית וקשה, של אנשים שאיבדו אב רוחני, של יהודים שזכו להתקרב לבוראם ולהכירו בזכות הרב, של יהודים שכל ישותם הרוחנית עוצבה בדיוו האמונות.

יסודותו בהרדי קודש

הרב יוסף עזרא זליכה נולד בבצרה שבעיראק בכ"ח ניסן תש"ח לאביו רבי סלמן ז"ל ולאמו ארובה עמומה ע"ה (שנפטרה ב"ד כסליו תש"ט).

רבי סלמן זכה בנערותו לשוחח עם רבן של כל בני הגולה רבנו האיש חי וצ"ע. לימים סיפר את ששמע ממנו באותה סיה - מסרים על ימות המשיח (שבסימות המשיח בנות ישראל ילכו "בחצי לבוש" ובעונן זה בחזרי ישראל ימותו). רבנו הבן איש חי אף ברכו באותו מעמד שלא יודק לרופא. הברכה אכן נתקיימה בו והוא נפטר בגיל שמונים ושש מבלי שידקק לביקורי רופא.

בשנת תשי"א, בהיותו בן שלוש, עלתה משפחתו לארץ ישראל והתגוררה בתחילה במעברה בשכונת עמישב שליד פתח תקוה. כאשר ראה אביהמשפחה שאין בית כנסת באזור, הקדיש חדר מביתו לצורך הקמת בית כנסת. אביו נהג ללמוד בשבתות בביתו את סדר כל התנ"ך והמשניות מחולקים לשבתות השנה, עד שבמשך הזמן ידע את כל התנ"ך על פה עם הטעמים והדקדוקים. בתחילה שלחו אביו לבית הספר המקומי, אולם כאשר חזר באחד הימים מבית הספר וסיפר לאביו שראה את המורה נוטל תרגולת, טורק על ראשה את הדלת וצוללה אותה,

שבילי הפרדס

הרב יוסף סופר

אילומים: עוזי ברק, יעקב שנייד
מאיר פוחם, הרב מרדכי זילבר
נחמדין תמלול

הגר"י זליכה זצ"ל

ההלוויה
במוצש"ק

עד שתלמידיו מתבטאים שאפילו כיום, לאחר שעברו כחמש עשרה שנה מאז נפל הרב למשכב, בכל זאת הם טרם 'מצאו את עצמם'. כמוכן, הם הולכים ושומעים שיעורי תורה רבים במקומות אחרים, אולם בכל זאת "לשיעורים של הרב אין תחליף". התלמידים מציינים בעריגה ובגעגועים את היקף הדברים - כאשר היו ימלים לשאול את הרב בכל נושא שהוא - בכל נושא הוא שלט היטב, וגם בצורה המיוחדת שבה העביר את הדברים ש"פשוט לא חשו כיצד שחולף הזמן". ימים ספורים לפני שנפל למשכב הוזמן למקום מסוים למסור שיעור בהלכות פסח, ונכיוו שתי כבר כמה רבנים שדרשו לפניו. הציבור התעריף, הרב בפקחותו קלט זאת

סידור חופה וקידושין ושלוש בית, סנדקאות והדרכות הלכתיות, בכל זאת לא עשה הנחות לעצמו ודאג שזה לא יפריע לו לסדרי הלימוד הוא היה עורך תענית דיבור בזמן הלימוד כדי שלא יפריעוהו בזמן לימודו. בהוראת גדולי ישראל לא התגורר בפרדס כן אלא ברחוב חזון איש שבתוככי בני ברק - לצורך חינוך ילדיו. עם כל זאת, בשבת היה הולך רגלית לפרדס כן להתפלל שם. בכל מצב בין בקיץ ובין בחורף היה צועד מרחק רב כדי להתפלל בותיקון ולאחר התפילה היה מוסר שיעור. הערצת הציבור ניכרה כאשר לאחר מכן היו תלמידים שהיו מלווים אותו לביתו ולאחר מכן חוזרים לביתם, וכל זאת כדי להתבשם מדברי תורתו. שומעי לקחו היו מתענגים כל כך בשיעוריו

"תאמרו לו שאני אוהב אותו, מאוד", במילים אלו התבטא מרן רבינו מאור ישראל שליט"א בפני בנו הרה"ג רבי מנשה זליכה שליט"א, שעות אחדות לפני שהחלה ההידרדרות במצב בריאותו של אביו זצ"ל

"איך הרב פוסק כך והרי רב פלוני אמר אחרת" וכהנה כל מיני הטרדות למיניהן. אולם הרב לא כעס עליהם, אלא השיב להם במאור פנים שוב ושוב עד שבמהלך הזמן כבש את לבם והפכו כולם לתלמידיו המובהקים. תושבי המקום קיבלוהו עליהם לרוב המובהק אשר על פיו יישק כל דבר, ואפילו חזים והסכמים ממוניים נעשו אצלו. בשנת תשמ"ג פתח שם כולל אברכים גדול שמנה כשלושים וחמישה אברכים עם מלגה גדולה מהרגיל. בכולל זה למדו סוגיות בעיון הגמרא עד ההלכה למעשה. הרב היה מוסר להם שיעורים מבוארים בטוב טעם ודעת בצורה ברורה ובהירה שבה הוא מבאר את הסוגיה לפי כל הדעות והשיטות עד ההלכה למעשה. על אף תפקידו כנהנהגת הקהילה שכללה גם

בתפילה מיוחדת ותיקון

מלחכי את הציבור בכנס התעוררות

בקבר אהרון הכהן בהר התר

הגר"ש בן שמעון שליט"א בחסדו בחלונות

בנו רבי מנשה שליט"א בחסדו לאביו

ובמקום למסור להם שיעור בחלכות ליל הסדר סיפר להם סיפור ובו 'השחיל' ושילב את כל הלכות ליל הסדר בדרך שהאדיבה על הציבור והחזירה לראשם את כל הנדרש במתיקיות שאין דומה לה.

זכה וזיכה את הרבים

הגאון הרב וליכה זצ"ל, החדיש רבות כדי לכות את העם, הוא היה גאון ביוכי הרבים. אחד מגדולי ישראל התבטא אודותיו "זליכה - כשמו כן הוא זכה וזיכה לרבים".

רבים נזכרו והוזכרו השבוע כיצד כאשר המציאו את מכשיר ה'חג' כיתת הרב רגליו לכל בתי הכנסיות כדי להודיע לציבור ש"הנה, כעת פתח שיתרון חדש, אפשר בקלות לחגוג את יום טוב כהרצתו". לפני שנת שמיטה מסר שיעורים בכלל

הציבור בפרסם כין בחלכות שביעית והוציא חוברת עם הלכות מתוכננות. כן הוציא עלון לגבי בדיקת מזוזה והביא את התוצאות של הרבנות הראשית על מצב המזוזות הנמצאות בשוק ללא פיקוח. ביוזמתו ובפעילותו הנמרצת נפתח מקום לבדיקת מזוזות לציבור ללא תשלום. וכן כאשר ראה שרבים מן הציבור אינם יודעים את כללי הדקדוק וממילא אינם יוצאים ידי חובה בקריאת שמע ובקריאת התורה, לא אמר נושא והחל למסור שיעורים בדקדוק, כדי ללמד את הציבור. תלמידיו

אף הם לימדו לאחרים ואחרים לאחרים והרבה מתלמידיו לענייני דקדוק פתחו שיעורים לציבור בענייני דקדוק, לשיא הגיעו הרברים כאשר ברוב מקוריותו הקליט את עצמו בקריאת שמע - ללמד את הציבור איך קוראים ק"ש כהלכתה.

על אף כל פעלו ליוכי הרבים לא פטר את עצמו מנידול כל רגע שאפשר ללימוד תורה. ניצול הזמן היה אחד מסודות הצלחתו כאשר כל דקה הייתה מחושבת אצלו ביותר. היה ישן רק מספר מצומצם של שעות במשך היממה. סדר יומו נפתח בשעה שלוש לפנות בוקר, בשיעור בתורת הסוד בפרסם כץ - עד הג' התחנה. אף שלפעמים היה חוזר מתחתונת רק בשעה שתיים עשרה כלילה. גם בימים שבהם חזר מחתונה בשעה מאוחרת מאוד, היה ניצב תדיר על משגרתו ובשעה שלוש כבר ניצב על רגליו לשיעור. חתנו הגדול מספר שפעם אחת שימש כנהוג למשך חודש בבין הזמנים, כאשר התחלת היום הייתה בשעה שלוש לפנות בוקר וסימונה קרוב לחצות לילה ללא הפסק של נסיעות משיעור לשיעור ומשולם בית למתן עצה בכל תחומי החיים. הוא התבטא בפני חתנו שבממציע היוםי כלול אצלו לפחות מקרה אחד ליום של שלום בית. בזמן השיעורים היה חתנו גם ברכב ואף על פי כן לא החזיק מעמד בזה יותר מחודש. ואילו הרב - לא רק שלא נא אלא גם מסר שיעורים בזמן הזה

ולא חודש אחד בלבד אלא שנים רבות נהג כך.

פעם אחת הכינו בני משפחתו מסיבת הפתחה לרגל 'חתונת הכסף' ואמר שאינו חפץ בזה והיה לחוץ ובמקום להשתתף בשמחה ישב על ספריו כאילו אין העניין נוגע לו וכששאלוהו לפשר הדבר השיב שהוא טרוד ברגע לענות תשובה לשאלה בעניין תינוק שנפטר ביום השלושים ללידתו האם נחשב כנפל והתשובה דרושה בדחיפות כי ברגע מתקיימת ההלוויה.

פעם אחת ראה שבתקופת שעון הקיץ יש לו שעה מיותרת בהפסקת צהריים. במקום לנצל אותה למנוחה שבה היה זקוק לה החליט לנצל לשיעור חדש שפתח בביתו. פעם אחת באחת מנסיעותיו להברי הצדיקים אמר לבנו הגדול: "בוא נלמד מסכת עוקצין", ולמדו את המסכת במשך הנסיעה ואח זכו לסיימה.

גם בזמן שהיה הולך מביתו לישיבה היה מחזיק ספרים העטים במהדורת כיס והגה בהם. יש עדויות על פעמים שהיה נתקע בעמודים ונעצם מרוב שהיה שקוע בתלמוד... הוא אף ערך סעות 'סוים' על דברים שסיים בדרך בהדגישו וכמראהו דוגמא היה לניצול הזמן שאליו מסוגל האדם להגיע.

בהררי קודש

זיכה יתירה הייתה לו לקברי צדיקים, והיה בקי בכל קברות הצדיקים בארץ. אף במקומות נדחים ביותר, וחיבר על זה כמה חוברות הנקראות "מחקרי ארץ" ובהן כתב על מרכזי ואסתר שקבורים בכפר ברעם ולא באיראן, וכן על קבר אהרן הכהן בהר התר ואף יצא לשם עם משלחת גדולה בשנת תשנ"ה (וכותב השרות וכת לכתוב על נסיעה זו באריכות רבה בגיליון העונג שבת י.ס.). וכן על קברי החשמונאים במדיעין. וכן על קברו של רבי מאיר בעל הנס. וכן על הקבר של רבי יהודה הנשיא בצפירי שהיה הולך לשם כל שנה בהילולה עוד לפני שהייתה שם תאורה ולומדים לאור הנרות את סדר הלימוד שערך ליום ההילולא דרבי. בשנה שלאחר מכן זה הגיע מי שהתקין מנורת מצבר ושנה אחר כך הביאו גנרטור, ולאחר מכן התפרסם יום ההילולא של רבי יהוים כבר אין מקום לעמוד שם. הכול החל ממנו.

נסיעותיו אלו לא נעשו לשם הרפתקנות חלילה, בברכו אל קברי הצדיקים היה מלחין את המשתתפים בדברים על מעלת הצדיקים ובדברי תורתם, עד שכולם היו נרדקים בהתלהבותו וברצון לעלות לציון קברי גדולי התורה. כשהיה הולך בהרים לקברי צדיקים במסלולים קשים וארוכים הנמשכים כשלוש שעות לכל צד, תמיד הלך ראשון לא סימני התעייפות והלך יותר מאנשים

הגומחים בהליכות במקומות מעין אלו.

רבים נושעו מברכותיו לזיווג ובייחוד לפיי בטן. ורבים וטובים היו ניגשים אליו בין שיעור לשיעור ומודים לו על ברכותיו שנשאו פרי. פעם אחת נפטר לאחד ממקורביו תינוק וניחם אותו: בשנה הבאה יהיה לך תאומים, וכשנה הבאה נפקדו בתאומים. אישה גוססת שנפגעה ראייתה עשה לה תיקון והשתפרה ראייתה. ויש עוד סיפורים רבים על אנשים שנושעו על ידי תיקוניה.

בסוד חכמים ונבונים

הרב וליכה זצ"ל היה מתייעץ רבות עם גדולי ישראל ולפעמים אפילו עם רבנים בני גילו. מדי חדש היה הולך לאגון הגדול רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל ופורש לפניו את השאלות שעלו לו במהלך החדש. בבקשו לשמוע את דעתו של הגר"ג זצ"ל בעניין. כך גם בעת שהיה מוסר שיעורים בדקדוק היה שולח כל יום להגר"מ מאוזנז שליט"א את השיעור של מחר, כדי שיעבור על תוכנו ועיר את הערותיו. כל כך דק באמת שכאשר היה כותב תשובה בחלכה בנושא מסוים, היה מפרסם את התשובה לציבור הרחב, וכאשר היה מקבל תגובות בעקבותיה - היה מפרסם את התגובה ועונה עליה כשאינו רואה בכך פחיתות כבוד כלשהי להשיב, וזאת אף אם המשיב היה תוקף את דעתו בחריפות או גם כשהיה כותב שלא נמזין הטענה, בכל זאת היה משיב לו בכבוד גדול.

הרב וליכה נדעך בקרב לומדי התורה כמו שבידוריו בהלכה נעשים ביסודיות מעמיקה במיוחד. כאשר בירר עניין מסוים, חקר עליו מתחילתו ועד סופו ולא השאיר אבן על אבן, בזכות כך זכה ותשובותיו בהלכה התקבלו בקרב רבים כדבר מוגמר.

בנושאים רבים עסק הרב בהלכה מתוך בירור המציאות בת ימינו בהבנה מופלאה ובשיטות נוקדיות שיטני סדרי עולם.

פסיקותיו המעניינות בהלכה הכו גלים בקרב לומדי התורה, כך כאשר חקר את נושא הסתם אשר שני במחלוקת הדיועה - מחלוקת החו"א והגר"ח נאה. בדק תבשת אלפים אנשים והגיע למסקנה מעניינת שהאגודה של הספרדים הוא כשתי ס"ט ואילו של האשכנזים הוא כשתים וחצי ס"ט בממוצע. כך לדוגמא בעיסוקו בנושא ברכת פרי הקטיו. הוא חקר את הנושא לעומקו ואת צורת וסיבת גזילתו במקומות המרוחקים, כאשר בירוריו הגיעו עד למדינת פנמה, בהגיעו למסקנה שברכות בורא פרי העץ, ואכן בזכות בירוריו אלה שינה מון מאור ישראל את פסיקתו בהלכה

והורה מאותו היום לברך עליו בורא

